

Lausunto

16.05.2025

Asia: VN/7447/2025

Luonnos ympäristöministeriön asetukseksi maakunta-, yleis- ja asemakaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta annetun ympäristöministeriön asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kuopion kaupungin kaupunkisuunnittelupalvelun lausunto luonnoksesta ympäristöministeriön asetukseksi maakunta-, yleis- ja asemakaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta annetun ympäristöministeriön asetuksen muuttamisesta

Ympäristöministeriö pyytää Kuopion kaupungilta 16.5. mennessä lausuntoa koskien luonnosta ympäristöministeriön asetukseksi maakunta-, yleis- ja asemakaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta annetun ympäristöministeriön asetuksen muuttamisesta.

Ympäristöministeriön asetus maakunta-, yleis- ja asemakaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta, jossa on säädetty tekniset vähimmäisvaatimukset valtakunnallisesti yhteentoimivien kaavakohteiden ja -määräysten laatimiselle ja vakiomuotoisesta esitystavasta tuli voimaan 11.6.2024. Asetusehdotuksella korjattaisiin kumppanitestauksen yhteydessä sekä rakennetun ympäristön semanttisen yhteentoimivuustyön puitteissa asetuksen voimassa oloaikana asetuksen liitteissä tunnistettuja teknisiä virheitä, jotka liittyvät yksittäisiin koodiarvoihin, kaavamääräysryhmien muodostamiseen, kaavamääräysten otsikointiin sekä kaavamääräysten esitystapaan.

Kuopion kaupunkisuunnittelupalvelu toteaa, että kyseessä olevalla korjaussarjalla ei korjata 11.6.2024 voimaan tulleen asetuksen perusvirhettä. Asetuksen mukaisilla merkinnöillä ylläpidetään viime vuosituhanelta periytyvää ajattelutapaa, joka perustuu nk. ”zoning”-ajatteluun, eli eri käyttötarkoitukset erotellaan toisistaan ja sijoitetaan eri alueille. Siirryttäessä tietomalli- ja paikkatietomuotoiseen kaavoitukseen olisi myös kaavamerkinnät pitänyt miettiä nykymaailman ja teknisten mahdollisuuksien mukaan. Valittu ratkaisu johtaa valitettavasti siihen, että ylläpidämme

vanhanaikaista ajattelutapaa yllä, mutta entistä hienommilla järjestelmillä. Tämä johtaa turhaan määräämiseen, mikä puolestaan johtaa turhiin poikkeamispäätöksiin, ja käytännön työssä nämä molemmat seuraamukset kuormittavat kuntien kaavoitusresursseja. Jos uudistusten tavoitteena oli kaavoituksen sujuvoittaminen, on se mahdollisuus kaavamerkintöjen uudistuksessa hukattu.

Kyseessä olevassa asetuksen korjaussarjassa esitetyt muutokset eivät pääsääntöisesti tee merkinnöistä yhtään paremmin sopivia nykyaikaisen maankäytönsuunnittelun tarpeisiin. Merkinnät on pitkälti laadittu tietoteknisistä lähtökohdista eikä käytännön maankäytönsuunnittelun tarpeista. Asetuksen lähtökohtana on ollut alueiden osoittaminen tarkoin pääkäyttötarkoituserkinnöin, vaikka maankäytön suunnittelun tarpeet ohjaavat päivastaiseen suuntaan, eli mahdollisimman väliin käyttötarkoituksiin tai useisiin sallittuihin käyttötarkoituksiin. Merkinnät ohjaavat tarpeettomaan käyttötarkoitusten rajoittamiseen, mikä johtaa käytännössä poikkeamispäätöksiin ja kaavamutoksiin. Tämä itse aiheutettu lisätyö syö kuntien kaavoitusresursseja.

Asetus on laadittu lähtökohtaisesti tietomallin tarpeista, visuaalisuuden, saavutettavuuden sekä maankäytön suunnittelun tarpeiden kustannuksella. Tietosisällön sanallinen täsmennys ei ole riittävä korjaus, sillä myös merkintöjen visuaalisuuden esitystapa, luettavuus, ymmärrettävyys ja saavutettavuus edellyttäisivät parannuksia. Kaavoissa on usein päällekkäisiä merkintöjä, esim. maisema- tai kulttuuriympäristöalueiden rajauksia. Liitteen 4 merkinnät ovat monessa tapauksessa sellaisia, että kaavakartan luettavuus kärsii merkittävästi. Lisäksi erilaisissa osa-alue-rajauksissa, kuten tärinä, melu yms., ei ole osoitettu viivamerkinnällä yhteyttä osa-alueen rajaukseen maankäyttö- ja rakennuslain merkintöjen tapaan. Tällaisten lukemista helpottavien viivojen yms. merkintätapojen puute johtaa epäselviin kaavakarttoihin ja heikentää saavutettavuutta.

Tietomallipohjaisuus ei ratkaise asetuksen merkintöjen havainnollisuuden puutteita. Pdf-muotoinen kaavakartta tulee näillä näkymin olemaan jatkossakin se virallinen juridisesti pätevä dokumentti, ja kartan tulee tämän vuoksi olla selkeästi luettavissa. Lisäksi tulee huomioida, että kaavoja luetaan pääasiassa karttaesityksenä eikä tutkimalla tietomalliin piilotettua tietoa. Varsinkin keskustaympäristöjen asemakaavoissa voi olla paljon osa-alueen rajoja ja kokonaisuus tulee pystyä hahmottamaan itse kaavakartasta.

Yleiskaavassa tarvittaisiin käytännössä kaksi merkintäsarjaa: strategisen yleiskaavan merkinnät ja rakentamista suoraan ohjaavan yleiskaavan merkinnät. Asetus ei anna toimivia määräysmalleja ajatellen eri tyyppisiä yleiskaavoja.

Edellä mainittujen yleisten huomioiden lisäksi Kuopion kaupunkisuunnittelupalvelu toteaa esitetyistä muutoksista seuraavaa.

Liitteessä 3 on mainittu yleiskaavan käyttö tuulivoimalan rakentamisluvan perusteena. Liitteessä ei ole mainittu aurinkovoimaloiden rakentamista yleiskaavan perusteella.

Liitteestä 4 on poistettu pistemäiset kohteet mm. luonnonsuojelukohteelta, suojellulta rakennukselta jne. Pistemäiset kohteet tulisi säilyttää kaavamääräysvaihtoehtona. Rakennusten ja muiden pienialaisten kohteiden osalta aluemarkinta ei ole toimiva, kun otetaan huomioon yleiskaavan mittakaava.

Liitteen 4 asemakaavamääräyksistä puuttuu merkintä alueen varaamiseksi kunnan tai kaupungin tarpeisiin. Asemakaavan rakennusalan, korttelinrajan ja tontinrajan visuaalinen luettavuus edellyttää kehittämistä. MRL:n merkinnöissä tontin rajaa on voitu käyttää myös rakennusalueen rajana. Asetuksen merkinnöissä tarvitaan molemmat, sekä rakennusalan että tontin raja, jolloin viivamerkintöjä tulee useita päällekkäin. Päällekkäisten merkintöjen luettavuus on kyseenalainen, mikä sekoittaa entisestään kaavan tulkintaa.

Yhteenvedona Kuopion kaupunki toteaa, että muutosten tulisi yksinkertaistaa kaavadokumenttia ja vahvistaa sen ymmärrettävyyttä ja vaikuttavuutta. Lisäksi muutosten tulisi sujuvoittaa sekä kaavan valmistelua että sen tulkintaa ja toteuttamista. Edellä mainittujen tavoitteiden perusteella olisi harkittava tarkkaan, mitä kaavassa on tarpeen määrätä, ja mikä on viisaampi jättää määräämättä, ja minkälaista määräyspalettia tämä edellyttää. Kuopion kaupunkisuunnittelupalvelut esittää, että sekä 2024 voimaan tullutta asetusta että nyt lausunnoilla olevaa korjaussarjaa tarkasteltaisiin uudelleen ja laajemmin mahdollisuutena vaikuttaa kaavoituksen ajanmukaisuuteen, sujuvuuteen, mielekkyyteen ja hyväksyttävyyteen.

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Ilkka Laine, kaupunkisuunnittelujohtaja

Valmistelijat:

Roope Ruhanen, kaavasuunnittelija

Juho Palviainen, va. yleiskaavapäällikkö

Kuopion kaupunki

PL 228 (Tulliportinkatu 31)

70101 Kuopio

Puhelin 017 182 111

www.kuopio.fi

Y-tunnus: o171450-7

Ruhanen Roope
Kuopion kaupunki / asemakaavoitus - Kuopion kaupunki /
kaupunkisuunnittelupalvelut